

НЕНАСИЛЬНИЦЬКЕ СПІЛКУВАННЯ - ЦЕ МОВА ЖИТТЯ

(<https://vseosvita.ua/library/nenasilnicke-spilkuvanna-ce-mova-zitta-246701.html>)

Сім'я створює передумови для взаємопроникнення світу дітей і світу дорослих, що є важливим чинником соціалізації особистості.

Т.Поніманська

Ненасильницьке спілкування вказує нам шлях, що допомагає знаходити рішення, які збагачують, наповнюють і поліпшують життя кожного. Це метод нових стратегій, нових можливостей у спілкуванні і взаєморозумінні. Цей шлях не простий, він вимагає на початку певних зусиль від людини, оскільки нам заважають певні стереотипи, наші установки, переконання, критичний погляд на себе та інших, звичка оцінювати. Але ці зусилля не марні, і через певний час ми відчуємо позитивну багатогранність такого спілкування – це міцний зв'язок з близькими, мудрість у відносинах, доброта і радість взаєморозуміння. Головна ідея методу ненасильницького спілкування – це чуйне ставлення та вміння подивитися на ситуацію очима іншого з позиції серця. Саме цьому присвячена моя стаття, яка, сподіваюсь, надасть бітькам допомогу і натхнення у вихованні дітей.

Відомий психолог Д.Ельконін наголошував, що дитина зростає в суспільстві. Для неї уособлення цього суспільства – близькі дорослі, а взаємодія з ними – вид суспільної діяльності. З допомогою дорослих дитина моделює бажану для себе діяльність, за якої вона має поле свободи й активності. Така провідна діяльність є основним чинником розвитку якісних вікових новоутворень. Дозріваючи, вони вступають у протиріччя з реальною

соціальною ситуацією, що й стимулює дитину до пошуку нових можливостей для розвитку. Головну роль при цьому відіграє зміна смислового наповнення соціальної ситуації, нові соціальні ролі дитини, які потребують вищого рівня самостійності й активності. До того ж вони є джерелом здатності до інтерактивних умінь – важливих складових взаємодії дитини з дорослими та однолітками.

Зі зміною місця дитини в соціумі змінюється й ставлення до неї оточення, а також її самооцінка й само сприймання. Олександр Запорожець наголошував, що дитині потрібна повна «прожитість» кожного вікового періоду, аби повноцінно розкрилися її потенційні можливості, визріли якісні новоутворення й відповідні здібності. Неповне «прожиття» гальмує процес розвитку. Тому дорослі, передусім батьки, мають пізнати дитячу природу, навчитися розуміти свою дитину, бачити за розмаїттям проявів дитячої поведінки реальні причини.

Переважно серед батьківської громади спрацьовує переконання, що соціального досвіду дитина має набути поза межами сім'ї. Але насправді це не так!

Щоб уникнути поширених помилок у вихованні, батькам насамперед слід з'ясувати:

- чого вони очікують від своєї дитини?
- як будувати діалог з дитиною?
- як створити продуктивну основу для діалогу?
- яким має бути виховний процес?

Одна з найпоширеніших помилок – очікувати від дитини надто багато. Іноді батьки або інші близькі родичі дитини сприймають її як останній шанс реалізувати свої амбіції. Однак бажання дитини часто не збігаються з очікуваннями батьків, вона робить все з-під палки і не так геніально, як хотілося б рідним. ...Таких прикладів можна навести багато. Тому у вихованні дитини важливо не лише те, якою її хочуть бачити батьки, а й те, як вони з цим справляються.

Як будувати діалог з дитиною?

Дуже важливий чинник, який ускладнює відносини між батьками та дітьми - невміння старших спокійно і шанобливо висловлювати свої думки молодшим. Адже враження від повсякденного спілкування у батьківській родині – найперший і, мабуть, найважливіший соціальний досвід дитини, який впливає на весь її подальший розвиток. Саме тому налагодження

діалогу є необхідною умовою для нормального і своєчасного розвитку дитини.

Батькам необхідно вчитися говорити про свої очікування та чути відповідь дитини, адже її думки з цього приводу означають участь в очікуваннях щодо неї. А найсміливішим батькам варто поцікавитися: чого дитина очікує від них? Тоді це буде не просто очікування, а взаємодія, де у кожного є своя частка впливу.

Уміння правильно обговорити проблему з дитиною – ще один важливий момент педагогічного мистецтва батьків, які будують свої відносини з нею за принципом співпраці. Це можливо, якщо з раннього дитинства між різними поколіннями встановлювався діалог, а не монолог. Якщо ж менший член родини має бути тільки вухами, а батьки – тільки голосом, то нічого не вийде. Адже діти охоче діляться своїми думками, коли до них ставляться з інтересом та не засуджують.

Як створити продуктивну основу для діалогу?

Насамперед, стати спокійним і впевненим. Сьогодні багато батьків мають пригнічений та безсилий вигляд, бо втратили надію. Їхній стиль виховання часто коливається між владним примусом, за допомогою якого вони намагаються тримати ситуацію під контролем, і бездіяльною вседозволеністю, які бояться обмежити свободу дитини.

Щоб досягти спокою та впевненості, потрібно пам'ятати, що дорослі відповідають за виховання, і це обов'язок батьків – передати власні життєві принципи та цінності своїм дітям. Тому батькам необхідно знайти віру в себе. Адже будь-які надмірності у вихованні (нервовий крик або пасивність) походять від невпевненості в собі, у своїх батьківських повноваженнях. І не варто забувати, що син чи донька – це самостійна особистість, на яку неможливо вплинути, якщо у відносинах втрачена довіра.

Яким має бути виховний процес?

Виховання не може бути стихійним. Батьки повинні чітко усвідомлювати чого вони хочуть і чого не хочуть. Що для них важливіше: слухняність чи моральність. Але необхідно усвідомлювати, що слухняність – це сліпе виконання батьківських настанов і в майбутньому дитині захоче вирватися з цього кола. А моральність – це самосвідомість, яка і дає дитині той стрижень, і про таку дитину насправді можна сказати – вона вихована. Її поведінка і в школі, і вдома є однаковою – ви на правильному шляху. Якщо ж

поведінка дитини різниться, то у вихованні є помилки і їх необхідно виявити якомога скоріше.

Отже основні принципи, яких необхідно дотримуватись.

1. Дитина має право бути такою, яка вона є;
2. Дитина має право знати, чого хочуть від неї батьки, що в її поведінці їх задовольняє, а що – ні. Батькам слід аргументувати претензії.
3. Дитину не можна карати за те, чого вона не знала. Відповідальність дітей за вчинки має базуватися на їх розумінні скоєного.
4. Батьки не повинні щось вимагати від дитини, якщо самі не дотримуються цих вимог та правил;
5. Дитину не можна карати за поведінку, в якій немає злісної непокори. Треба відрізнити дитячу безпорадність і небажання слухатися. Наприклад, безпорадність, яка базується на забудькуватості, виникає в результаті помилок і випадковостей. Злісна непокора є обдуманим актом, відмовою визнати батьківську владу.
6. Конфлікт необхідно завершувати демонстрацією ніжності. Щоразу дитину необхідно пригорнути і приголубити.
7. Стосунки з дітьми необхідно вибудовувати, керуючись любов'ю.
8. Гідність дитини не можна принижувати фізичними покараннями. Вони порушують її права члена сім'ї і суспільства та свідчать про безсилля батьків як вихователів.
9. Необхідно встигати змінюватись і ліпше розуміти емоційні та фізичні особливості різних періодів дитинства. І доцільніше обирати методи виховання відповідно до індивідуальних потреб.

Якщо у батьків позиція «я від нього очікую» = «він повинен» = «я вимагаю», то це означає, що вони підпорядковують дитину своїй волі, пригнічуючи її вольові зусилля. У такому разі чекати від дитини успішності не варто, бо не буває успішності без вольових зусиль.

Звичайно, недостатньо тільки говорити та думати про свою дитину. Необхідно, щоб цінність особистості вимірювалися реальними успішними справами. Варто навчити нащадків робити щось дуже добре. Відтак він зможе вигідно відрізнитися від однолітків та вмітиме це показати. І тоді отримає визнання не лише від рідних, а й від інших людей.

